

MORGONBRIS

TIDNING FÖR DEN

SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN

(8:de årg.)

Utgiven av Socialdemokratiska Kvinnokongressens Verkställande Utskott.

Stockholm 1913, A.-B. Arbetarnes Tryckeri

<p>Nr 8 Aug.</p>	<p><i>Prenumerationspris:</i> 1: 20 pr helt år, 60 öre pr halvt och 30 öre pr fjärdedels år. Lösnummer 10 öre.</p>	<p>Redaktör: Anna Lindhagen.</p>	<p>Morgonbris' expedition: SIGNE SVENSSON, Allm.Tel. 244 36, Upplandsgatan 85, 4 tr., Stockholm. Annonser å sista sidorna pris 15 öre pr mm.</p>	<p>1913</p>
----------------------	--	---	--	-------------

Ett eget sommarhem.

Till Morgonbris läsarinor har väl redan nyheten nått, den glada och överraskande nyheten, att till sommarvistelse åt arbetarhustrur och självförsörjande kvinnor ur arbetarklassen donerats en stor och vacker egendom, Marholmen, belägen i Stockholms norra skärgård. Att den verkligen är stor förstår man, då man vet, att den »bär» 6 å 7 kor, 2 hästar och i övrigt alla de två- och fyrbenta djur, som höra till ett väl-skött och givande jordbruk. Att den även är vacker kunna kanske i någon mån vidstående fotografiska idyller giva en liten vink om — fast så vackert som allting är därute kan man inte få klart för sig av dessa få bilder, men — fotografen är för dyr och Morgonbris för fattig!

Idyll från Marholmen.

på många och långa år och kanske aldrig vetat vad verklig vila och ro i frisk luft under en fri himmel och med närande, god föda vill säga. Denna försakelse har gällt och gäller dagligen bland såväl de inom industrien som

tande, överallt möter man detta, att kvinnorna ha mindre betalt än männen, trots att de, åtminstone i de flesta fall, utföra samma arbete. Kanske svaras: Det är billigare för en kvinna att leva. *Detta är inte sant.* Men sant är att

hon, tack vare sin alltid lägre ersättning för sitt arbete fått lära sig, måst lära sig, att försaka. Allt vad hon såväl som mannen för sitt uppehälle behöver är lika dyrt för henne som för honom. Under det han sålunda kan ha råd att sända bort sin tvätt och sin lagning m. m. måste hon på »lediga stunder» göra detta själv. Dessa små stunder som hon lika väl som han så väl kunde behöva till vila eller andlig förströelse.

Och ser man på hemmen och hustrurna, hur är det där? Här menas de bästa hemmen och de bästa och goda hustrurna. Oftast är det väl ändå så, det skall nog var och en, som känner

12 »pensionärer» få samtidigt vistas å hemmet, fullständigt gratis; de som ha råd och lägenhet ända till 6 veckor.

Det är ej svårt att förstå vad detta skall betyda för dem, som kanske inte

inom ramen av ett fattigt hem arbetande kvinnorna.

När man här i första hand just tänkt på dem låter detta oss ju förstå, att man vet, att de ha det så utslitande. Ty ser man på de inom industrien, hantverket, butiken eller kontoret arbe-

en verklig mor och uppoffrande hustru kunna intyga, att hon av egen och fri vilja alltid tar det minsta och billigaste för sig, tänker på barnen först, som äro små och »stå i växten» samt på far — som arbetar. Det måste naturligtvis också erkännas, att vad det gäller hem

och hustrur undantag ges, som säkerligen och tyvärr ej kan räknas till de få. Sådana hem, där en sladdrig och oduglig hustru faktiskt drar ner den förut fattiga familjen, och då mannens boende å krogen faktiskt kan förklaras om också icke försvaras. Sådant hör till sådant, som dömes mycket strängt, strängare än där förhållandet är omvänt. Kanske med rätta. Och på dem, som äro så olyckliga att stå så lågt är det tröstlöst att tänka. Okunnigheten, fattigt folks farligaste fiende, parad med råheten, är detta fattiga folks nästan ständiga gäst. Men den vise vet, att sådant icke får dömas, ty icke skulle väl den döma, som förhållanden och omständigheter gjort »bättre». Vad som skall dömas — och utdömas — är dessa förhållanden och omständigheter, som det naturligtvis måste vara något fel på, det begriper i vår tid varje seende och tänkande människa.

*

Men nu förstår jag att läsaren ropar »till dagordningen», och undertecknad har sannerligen ingenting emot att återvända till den ljusa sommarlyckan ute i skärgården. Det skulle naturligtvis sägas något vackert till donator, grosshandlare Nils Berg med fru, men det är då inte alls roligt, då man har i färskt minne den verkligt misslynta uppsyn fru Berg visade då det talades om »allt vackert som stått i tidningarna».

Vårt tack måste dock uttalas och det gäller för såväl gåvan som för det nobla sätt på vilken den överräckts samt för den förståelse för de tankar och rörelser vilka gå genom tiden, som ligger bakom. Den rikaste glädjen av sin vackra handling får väl herrskapet Berg känna, då de dag för dag själva kunna se och bedöma verkningarna av densamma. Det bästa och högsta i livet: godhet och kärlek, ha de visat sig äga. Vi kunna ej önska dem bättre än att få lyssna till tonerna av »denna känslornas ljüva orgelmusik, som födes då kärleken tänds i ett hjärta». Och den kärlek bör ej vara svag, som slår broar över så breda klyftor.

En stark hand har räcks ditöver, där man kämpar för människors rätt. Vi trycka den under tystnad.

J—a S.

Ur min levnad av August Bebel, häftet 15 är utkommet. Med detta häfte, som innehåller 180 sidor (hela verket 625 stora trycksidor), är även del II av Bebel's berömda memoarverk fullbordat. Pärmar till båda delarna tillhandahållas för ett pris av 50 öre pr styck.

Med hänsyn till den agitatoriska betydelsen av att detta storslagna socialistiska standardverk verkligen blir spritt bland arbetarna även i vårt land och den politiska skolning studiet av detsamma ger läsaren, uppmana vi föreningarna att igångsätta subskription å detsamma.

Inbundna i elegant klotband kostar del I kr. 2: 50 och del II kr. 2: 75 med vanlig försäljningsprovision.

Helsingfors tjänarinneförenings 15-åriga verksamhet.

Tjänarinneföreningen i Helsingfors fyllde i början av detta år 15 år. Den blev grundad år 1898 den 27 februari på initiativ av tjänarinnan Hilma Hellman. Hon hade länge tänkt på, att en sådan förening vore av nöden till att befrämja förbättrandet av tjänarinnornas ställning. För att i förväg vinna sympati och medverkan vandrade hon omkring i staden från kök till kök, förklarande en dylik förenings mål och samlande namn på listan. Därefter vände hon sig till den kända förfaktarinnan av nykterhetsfrågan, fru Alli Trygg-Helenius, för att få hjälp. Denna blev vald till föreningens första ordförande på det grundande mötet. Därefter valdes en kommitté av 25 personer, vilken skulle utarbeta stadgarna. I kommittén ingingo 20 tjänarinnor och 5 värdinnor. Stadgarna godkändes redan på föreningens allmänna möte den 16 mars, då 400 tjänarinnor voro närvarande. Snart därpå valdes föreningens styrelse, bestående av 3 värdinnor och 7 tjänarinnor.

Knappt har någon förenings bildande väckt en så stor sensation som Helsingfors tjänarinneförening, och det till största delen bland stadens fruor. Tidningarna skrevo flera hänande artiklar om saken. Vid samma tid började föreningen utgiva tillfälligtvis en publikation, »Palvelijatarlehti», (tjänarinneblad), vari tolkades föreningens ändamål. Vilket ändamål föreningen hade framgår av dess stadgar, i vars första paragraf säges, att:

»Tjänarinneföreningens syfte är att på ömsesidig tillit samt förståelse mellan värdfolket och tjänarinnorna närma dem till varandra för hemmets bästa. Detta ändamål söker föreningen vinna genom att giva tjänarinnorna både allmän och facklig bildning samt utveckla dem till noggrant och självständigt arbete.»

Om föreningens uppgifter säger andra paragrafen att:

»Föreningens uppgift är:

a) att uppehålla en lokal, som innesluter en mötes- och läsesal, en arbetsförmedlingsanstalt samt ett billigt tillfälligt hem för arbetssökande;

b) att anordna föredrag, diskussion samt förädlade och upplivande samkväm;

c) att väcka hos sina medlemmar omsorg för framtids förtjänst och uppmana till sparsamhet genom att giva råd om sparkassornas användande;

d) att stifta och uppehålla sjuk- och hjälpkassor.»

Enligt stadgarna grundlade föreningen samma höst en arbetsförmedlingsbyrå. För förmedling bestämdes 50 p. för inskrivning samt 10 % av den

första månadslönen av tjänarinnan samt 2 mk 50 p. av värdinnan. Om tjänarinnan ej kunde vara på platsen över 2 månader, skaffades en annan plats för samma betalning. Under loppet av första året fingo 300 tjänarinnor plats genom denna byrå.

Föreningen hade i början stiftats på kristlig grund, och så börjades och slutades dess första möten med bön och koralsång. Men småningom lämnades det åsido, då medlemmarna ansågo att de världsliga och andliga tingen ej passade ihop. Ofta blevo mötena bullrande och vid diskussionerna om tjänarinnornas förhållande till värdinnorna sårades de sistnämnda och blevo borta från mötena.

Samma år bildades en sångkör, och 1899 tillställde föreningen för sina medlemmar kurser i rätt- och ämneskrivning. Första året hade föreningen inkomster av 1,001 mk 40 p. samt utgifter 678 mk 20 p.

Efter tre års förlopp blev fr. Miina Sillanpää vald till ordförande och är det allt fortfarande.

På föreningens möten diskuterades esomoftast om bildande av ett tjänarinnehem, där arbetslösa och arbetsökande tjänarinnor kunde få billig fristad och skydd mot det fördärv, som ofta hotade oerfarna lantflickor i staden. Efter många svårigheter hyrdes år 1900 en liten lokal för detta ändamål. Där fingo tjänarinnorna natthärbärge för 25 p. Under loppet av ett halvt år hade i hemmet gästade 250 personer tillsammans 2,430 nätter. År 1901 bildades vid sidan av hemmet en tvätt- och strykningsanstalt samt 1902 matsal, som var mycket besökt, men ändå för sin billighets skull ej lönande att hållas uppe och slopades efter 2 år.

Föreningen var alltid i svåra finansiella förhållanden, men tack vare medlemmarnas entusiasm och uppoffringar samt tillfällig hjälp utifrån kunde föreningen utvidga sin verksamhet. Ibland tillställdes lotterier och soaréer m. m. för att insamla pengar åt föreningen. År 1904 flyttade föreningen till en större lokal, som omfattar ett helt hus, där föreningen har haft sitt boställe hittills.

År 1908 höjdes priset för första natten med 10 p. och år 1910 bestämdes priset för första natten till 50 p. och följande 35 p. Flera obemedlade fingo fritt nattlogi och ofta betalades hyran efteråt, då tjänarinnan fått plats.

Redan från år 1903 hade föreningen börjat behandla frågan om huru tjänarinnornas arbetsdag kunde förkortas. Föreningen sökte få det till stånd genom ömsesidig överenskommelse med värdinnorna och sände därför sina förslag till de olika borgerliga kvinnoföreningarna. Den föreslog att arbetsdagen skulle förkortas till 10 timmar, att arbetet ej finge börja före kl. 6 f. m. samt sluta kl. 9 e. m., med undantag av särskilda fall. samt att en kväll i veckan efter kl. 7 vore ledig och söndag turvis förmiddag och varannan söndag eftermiddag efter kl. 3

e. m., den lägsta månadslönen bestämdes till 12 mk samt om arbetet skulle utföras efter kl. 7 på kvällen måste för varje timme betalas 25 p.

År 1905 slöt sig föreningen till arbetarepartiet.

Från år 1904 började föreningen att undersöka tjänarelagstiftningen. Man bevisade, att den nu gällande tjänarinnelagen ej motsvarade nu rådande rättbegrepp, då den nästan uteslutande skyddar den starkare parten, nämligen husvärderna. Man lämnade en petition om saken till länsdagen, men tillslut vidare har det ej blivit några förändringar. Likaså har föreningen fordrat att de enskilda arbetsförmedlingsbyråerna skulle upphöra och i stället tråda kommunala arbetsförmedlingsbyråer. Föreningen beslöt att samla en statistik om tjänarinneförhållanden och har gjort det redan angående huvudstaden.

Redan från sitt första arbetsår har föreningen väckt frågan om utgivandet av ett eget organ. Den har också då och då utgivit något tillfälligt blad. Slutligen år 1905 fick föreningen tillstånd att utgiva ett blad och beslöt tjänarinnekongressen samma år att utgiva ett partiorgan för de socialdemokratiska kvinnorna. Följande år började "Työläisnainen" (Arbetarkvinnan) utkomma och utkommer nu varje vecka i storlek av 8 à 12 sidor. Från år 1906 har föreningen sitt eget bibliotek.

Redan år 1906 började man fordra sommarledighet åt tjänarinnorna och 1908 Valborgsledighet, vilka fordringar till en del äro uppfyllda, ehuru ej allmänt. På tjänarinnekongressen år 1911 beslöt man att fordra en ledig kväll i veckan, resp. torsdag, åt tjänarinnorna i enlighet med bestämmelserna i Amerika, som unna tjänarinnorna ledighet varje torsdags eftermiddag efter kl. 2.

I de hem, varest det finnes flera tjänarinnor, kunde man turvis ge åt dem ledighet en kväll i veckan. I anledning av detta beslut vände sig föreningen till alla borgerliga kvinnoföreningar i huvudstaden med anhållan om denna ledighets beviljande. Alla föreningarna svarade nekande, anseende detta vara omöjligt, ehuru de i princip ej hade något emot detta.

Annat kunde man ej heller vänta av dem, men det förlamar ej föreningens strävan och den skall fortsätta i den närmaste framtiden med sin fordran om torsdagskvällens ledighet för tjänarinnorna.

M. P.

Var och en som vill arbeta för namnsamlingen skall hänvända sig till rösträttsföreningen å resp. ort för att erhålla listor.

Manlighet och kvinnlighet och många hjärtans oro.

Litet var kommer väl ihåg den agitation mot namnsamlingen för kvinnornas rösträtt som i våras så bullrande seglade upp under unghögerfanorna, men som, tack vare höga vederbörandes påtagliga brist i uppfostran för sitt allvar samma kall såväl som underlåtenhetsyndén att glömma lägga bort slyngel-fasoneerna i städat sällskap, tog en ända med förskräckelse, och, vad tråkigare för de välmenande ynglingarna var, drog det stora publiklöjet över sig. Man har därför en djup hjärtats förståelse för om det kära partiet i det tysta bad gud bevara sig för sina vänner... Ty sådant händer...

Emellertid har gamla Nya Dagligt Allehanda nu under sin moderna rubrik »Tidens frågor» tagit upp den fallna manteln och håller som bäst på med att låta fitiga viljor utsmycka den av unghögern åt sitt öde lämnade nakna vadmalsväden. Med andra ord, man har med anledning av namnsamlingen öppnat sina spalter till vittnesmål för alla dem som inte vilja ha kvinnorösträtten och som känna sig manade att offentligt uttala detta. Man har dock ej tillämpat unghögertaktiken att endast ena parten får yttra sig i målet, spalterna stå, så vitt man kan finna, öppna för båda parterna.

Det är emellertid bara ett par försvinnande röster för bland alla dessa massor mot som i denna polemik kommit till synes. Så skulle man härav döma om läget i landet har ju herr Lindman verkligen talat sanning, när han påstod, att det stora flertalet av Sverges kvinnor ej ville ha rösträtt. Det torde dock finnas mer än en förklaring till varför från det andra läget så få röster hörts mot antagonisterna. Dels nå väl rösterna i Allehanda inte så långt utöver prenumerantstocken då det gäller denna tidning, dels, och detta skälet räcker kanske längre, ha verkligen insändarinnorna, om de också kvalitatativt stå skyhögt över dem som bemött dem, rent kvalitativt presterat så föga att fästa avseende vid, att tystnaden från rösträttshåll är mycket förståelig.

Det är det gamla goda temat: man, hem och barn, fosterlandet, gud och bönen som här med kända variationer dragits av mer eller mindre sympatiska insändarinnor. Till de senare hör utan tvivel en fröken Stina Rydberg, enligt egen utsago anställd i statens tjänst (vad nu den upplysningen, ja, till och med uppreningen av densamma, kan ha med saken att skaffa, förstår väl fröken R. bättre än vi, som inte alls ha sinne för sådant), till sitt temperament tydligen allt för koleriskt anlagd för att beblanda sig med offentligheten samt i sin bevisföring ensidig och — förlåt — något grön, men i egen-rättfärdighet mycket framstående. Vad man kan dra

ut av frkn R:s artiklar är, att hon känner en rösträttsdam som är mycket osympatisk och att frkn R. med denna apostel för ögonen har klart för sig att kvinnorna ej äro kvalificerade för den politiska utmärkelsen. Vidare har frkn R. läst en rösträttsbok, skriven av en rösträttskvinna och över denna bok flödar okvädningorden. Ja, i sin tredje eller fjärde artikel i ämnet upprepar frkn R.: »Vare det ännu en gång sagt — jag blyges djupt att hava haft den boken i min hand». Sådant är ju sorgligt och man måste med deltagande fråga varför frkn R. med denna bok i sin hand och skammens rodnad på sina kinder ändå läst den.

Men i slika tecken kniper man sig ju lätt en applåd och frkn R. fick enligt egen utsago många. En massa tack-sägelsebrev och uppmaningar att låta trycka sin artikel i broschyrform m. m.

Ja, så lätt bär det mot stjärnorna bara man har vett nog att hålla sig på rätt sida! Då förlåtes man till och med om man bryter mot gamla traditionella anständighetsbegrepp, att vid bemötandet av en motståndare hålla sig över vardagens småsinthet och personliga antipatier. Men ett är visst, lite mer än man vinner i applåder från mer eller mindre omdömesgilla meningsfränder förlorar man, då man går miste om den aktning, som annars alltid kan påräknas från motståndarehall.

Man skall ha respekt för andras åsikter heter det. Javisst, men det är överlämnat åt den som förfäktar den motsatta ståndpunkten att inge denna respekt. Respektlösheten inför obevisade påståenden, småsinne, personligt käbbel eller vackra men tomma fraser må ursäktas. Ursäktas inom vilket parti den än finner sin näring.

Denna respektlöshet måste undertecknad i all underdånighet förklara sig hysa mot läran, ja, axiomet, om mannens ofelbara överlägsenhet över den svagare, kvinnan. Jag kan inte hjälpa att jag träffat så mycket män som inte alls stå över medelmåttan, precis som vi kvinnor, och jag har den uppfattningen, förlåt mig det, o, starka manliga släkte, att vi ha rätt gott om nulliteter i vårt land såväl i det stora parlamentet som i andra offentliga »tillställningar», om vilka det i verkligt stora och riksviktiga frågor helt visst gäller, att en elitgrupp av andligen högre rangställda först får tänka och sedan utforma tankarna åt. Jag tänker mig att det nog kommer att gå så med oss kvinnor också. Vi ha ju också dem som kunna tänka åt oss och vi andra få nöja oss med, att som vanliga medelmåttiga världsmedborgare i sällskap med männen-medelmåttorna stå så gott vi kan, där vi bli ställda, och i övrigt uträtta vår lilla borgerliga vardagsgärning, den må nu bestå i att utföra det ena arbetet eller det andra. Och på offentliga poster skola vi hoppas att endast få placerade dem, som därtill äro kallade, d. v. s. benådade — lika högt som vi akta dem, akta vi de icke kallade, som hålla sig därifrån.

Ty hälst var på sin rätta plats här och alltid i livet! För övrigt respekt för allt och alla som duger något till och något vill, på vilket område det vara må, och må det vara man eller kvinna.

Det har nyligen träffande sagts att kvinnorna ännu till stor del tycks gå i kinesiska skor, och hur träffande det påståendet är förstår den väl, som på det yttersta i dessa dagar läst insändarna i Allehanda. Inte därför att de gått mot rösträtten, men därför, att deras skäl och bevis varit i fullständig saknad av all vanligt sunt förnuft och för övrigt intet räknat med de faktorer under vilka vi leva — man har för bekvämlighetens skull höjt sig över verklighetens mark. Och så gott var det! Emellertid är det inte bara kvinnliga insändare man haft att räkna med, vilket här påpekas, inte för att försvara de senare — det vore oförsvarligt — men för att påvisa, att de dock äro i fint sällskap på detta årens slagfält!

Man skulle till dessa, som så blint och absolut fastslå, att erkännandet av kvinnans politiska medborgarskap vore en ren och uppenbar olycka, vilja remittera tänkarens ord till ynglingen: Ni är lycklig Ni, som ännu är i de åren, då man vet allt.

Det har emellertid bjudits på mycket rörande poänger och till en av dessa måste man räkna den mycket ofta återkommande och alltid lika tacksamma om att kvinnan skall räddas åt hemmet, vars sol hon nu och alltid är och skall vara. Kvinnan är för svag, hon skall sparas, skyddas, och det får framför allt inte blåsa några politiska vindar på henne. Nej, just det. Ty annars har det väl fått blåsa rätt hårt på henne ibland, utan att man lagt sig i den saken. Hur många gånger skall väl detta behöva upprepas: Den *fattiga* kvinnan — såväl som den fattige mannen — får gärna slita träl i hela sitt liv, har *en* frihet under detta fattiga liv, den att svälta ihjäl, då ropas inte på skydd för det tunga oket från hennes »svaga skuldror», en fras, som, när det gäller rösträtten, rinner ur så mången söt — och även manlig — mun.

Och här äro vi inne på klasskampen igen, det kan inte hjälpas. Och det kan inte heller hjälpas: Till namninsamlingen för rösträtten kunna alla partiets kvinnor enas, ty det var ett gemensamt mål, men där skiljas också våra vägar. Må de som trodde att det *var* målet slå sig till ro då de nått dit. För dem, som i detta mål såg ett medel att sedan användas i kulturkampen, grenar sig sedan vägen åt olika håll och säkert tar det slut med samarbetet. Vilket väl inte för någon är en nyhet. Ty samma orsak som skapar kampen skapar ju också metoderna, och om dem kunna vi ju helt naturligt ej alla bli va vännere.

J—a S.

Arbeta för namninsamlingen för kvinnans politiska rösträtt!

Hammerfest kvinnoklubb.

Resebrev från Norge.

Då jag på min långa Nordlands- och Finnmarksfärd kommit upp till Tromsö och Hammerfest och där skulle tala för det norska arbetarpartiets kvinnoföreningar i de båda städerna rann det mig i sinnet att det skulle intressera Morgonbris' läsarinna att få se sina norska kamrater där högst uppe i nord-Norge. Hammerfest är ju, som vi veta, "världens nordligaste stad" och jag tror mig tryggt kunna säga att Hammerfests Kvinnoklubb är "jordens nordligaste kvinnoklubb". Alltså bad jag dem vara så goda och taga ett speciellt kort för Morgonbris räkning — och ha det färdigt tills jag kommer nedöver från Kirkenäs där borta vid Varangerfjord.

Klubben stiftades 1911 och har gjort ett gott arbete. För det första ha de små arbetarekvinnorna kämpat med näbbar och klor för att skaffa pengar till en partitidning i Hammerfest. De anordnade en stor och vällyckad basar i detta syfte. Och vidare hade de gjort en god insats vid sista stortingsvalet, då de agiterade för det samma med liv och lust.

När jag var däruppe hade även föreningen anordnat ett stort agitationsmöte, där jag talade om: "Det principiella program" — motsvarande våra vanliga partiprogramföredrag.

Vi gjorde även en den allra trevligaste utfärd till "Sadelen", det höga utsiktsberget, efter mötets slut för att därifrån se midnattssolen och dricka kaffe och annat gott i det lilla kaféet i "jordens nordligaste kirkeshall". Vi

Tromsö soc.-dem. kvinnoförbund.

Och man lovade göra det. När jag så kommer åter fick jag den här bilden.

I kortets mitt sitta fruarna Sofie Eriksen och fru I. Nielsen, klubbens förra ordförande och sekreterare samt fru Larsen och dess nuvarande ordförande fru Bergendal.

Klubben räknar 90 medlemmar och blott en liten del äro sålunda avkonterfejade.

kommo hem kl. 3 på morgonkvisten — jag mera död än levande efter den långa turen.

Sent skall jag glömma all den vänlighet som visades mig där uppe av alla mina kamrater.

Med verklig saknad lämnade jag Hammerfest med dess glada minnen.

Den andra bilden visar "Tromsö soc.-dem. kvinnoförbund".

Jag låter dess ordförande fru Gitta

Jönsson själv relatera litet av klubbens öden.

Fru Gitta hör till de mest energiska och dugliga kvinnor jag lärt känna. Det ligger kraft och klokhet i högsta motto hos denna energiska kvinna, som sitter med i flera officiella styrelser, arbetar med outtröttlig energi i nykterhetsarbetet och i vårt inre partiarbete.

Fru Gitta är dotter till en känd Spetsbergssfarare hr Hagerup och hennes bror kapten Hagerup på Malangen står henne trofast bi i hennes mångskiftande arbete.

Jag var just i Tromsö då meddelandet kom om att de norska kvinnorna nu fått medborgarrätt på samma villkor som de norska männen och på vårt stora kvinnomöte med cirka 600 personer meddelade just fru Jönsson denna utomordentliga händelse i ett kort och kärnfullt tal, minnande kvinnorna om det ansvar de nu därigenom fått både mot landet och sig själva.

Det är med stor harm och sorg vi svenska kvinnor se huru våra norska och finska och snart danska systrar gå om oss. Medan i dessa länder kvinnan aktas och äras som fullgod medborgare — anordnar man här i Sverige högerprotestmöten mot vår rösträtt och unghögerns (de unga högermännen) visa sin "mogenhet" genom att öppet skymfa och håna de svenska kvinnorna och den kamp de nödgas föra för att få sin medborgarrätt erkänd!

Reflexionerna göra sig själva härvidlag och sannerligen de lända "de svenske" till heder — men väl till skam.

Vi behöva ej högtravande fraser av "beskänkta herrar" vid festmiddagar — vad vi svenska kvinnor behöva är att få vårt människovärde erkänt.

Sista dagen i Tromsö voro vi samlade ute på Reinen till en alldeles bedärande friluftsfest, anordnad av de norska partivännerna, varvid fru Jönsson bad i ett friskt, hjärtevarmt tal mig taga med en hälsning till de svenska kvinnorna inom partiet, vilken hälsning jag härmed även bringar från "de norske".

Eder
Kata D—m.

Entusiasmen är det enda som läker, det enda som hämmar blödningen.

Det starkaste av alla berusningsmedel heter vilja. Att gå genom livet utan att ha smakat detta — det är som att gå i ett diamantfält och plocka tistlar.

Vilket nonsens att tala om tillvarons meningslöshet! Livet är svårt, därför meningsfullt i högsta grad.

(Ur »Aforismer» av Vilhelm Ekelund.)

Barn.

Ingenting är väl så ljust och fagert som den första skära vårsagan mellan två unga människor! Då står allt i blom, det är sol över till och med de stigar, där nyss förut motgångar och bitterhet vävde sin mörka skymning, och tankarna fyllas med sång.

Gåva ger gåva.

Så kommer barnet.

Barnet, det lilla skälvande späda liv, alstrat i kärlek, i ljusa drömmar om framtiden, i ömsesidiga lyckoförnimelser! Barnet, föreningslänken mellan de två, som gåvo sig varann under stjärnorna. Det finnes ingenting ljusare och finare till för tanken än detta! Det står en doft av poesi och blom över det, någonting skyggt, darrande, eteriskt. Och ändå...

Ändå kan människosinnet bli så töcknigt, hjärtat så hårt, tankarna så kalla, att de kunna offra det! Men det blir intet Abrahamsoffer. Nej, något förnedrande, fult, upprörande! Något, som borde väcka till liv indignationen hos mannen, smärtan hos kvinnan.

Ty det finnes mödrar, som offra sina barn i last och skam och ingen varkunnar sig över dem! De få kämpa och synda ensamma, oförstådda, med moralens blytyngder om sina fötter, ur stånd att med egna krafter resa sig ur mörkret och gripa efter det halmstrå, som heter ljus, frihet, lycka. Lycka! Det låter som ett hänrop i deras öron. Deras smärta går över i bitterhet, bitterheten i hån. Och så kallas de undre världen!

Det finnes mödrar som börja sitt liv med ljusa förhoppningar. Men mörkret tar dem i sitt våld, och livet, och de äro ej starka nog, danade att spjärna emot. Och de lämnas ensamma!

Och det finns män, som äro plikt-förgätna, ärelösa, hjärtlösa, snarå att skända en blomma men sena att låta den komma i solskenet. Det finns män, som kunna trampa på det de nyss smekte och gav vackra namn, glömma vad det gavs dem i det avgörande ögonblickets första heta berusning, som våga förneka sig själva, sina ord, eder, löften!

Det finns män, som fly när livet säger till dem:

— Se, detta är ditt! Varkunna dig om det!

De fly!

Skamligt, nesligt, fegt, som desertörer, som lämna sina kamrater i sticket och hemsöka andra orter där de utföra marodörernas förnedrande roller.

Det finns män, som kunna förgäta att de en gång känt det ljust, stort och varmt, att de sagt:

— Jag älskar dig...

De kunna förgäta det!

Och att de smekt, trott, lovat...

Män?

Nej, de äro inga män! De äro så skamliga och fega, att ordförrådet ännu

ej har något passande namn för dem! De göra rätt i att de gömma sig undan, men borde helst göra det så att världen aldrig behövde se dem mer! De skulle lysas i bann av alla rättsiniga och förvisas ur samhället som pestsmittade. Ingen dom är för hård för sådana!

Ty, låt oss vara sanningsenliga, med handen på hjärtat och utan någon falsk blygsel, kvinnan är något för mjukt och vackert av naturen kommet verk, för att förstöras i sådana vandalers händer, vilka ej bekymra sig om att en dröm går sönder, att en blomma bryts, en förhoppning slocknar. Och att ett litet skälvande, spätt liv sättes i världen utan far, utan någon annan än en i sorg och ångest försänkt kvinna, som övergivits och lämnats ensam att kämpa med ångesten och en förlo-rad lycka.

Hon får bära den moraliska domen, hon får lida, hon får böja sitt huvud inför förebräelsernas hån och skärpa. Men han är fågelfri, behåller sina medmänniskors och sitt samhälles aktning, stiger till och med i rang och anseende, blir belönad och undfår hedersuppdrag och förtroenden av just samma samhälle, vilket han nyss förut kastat en börda åt! Han köper sig i vissa fall fri från det moraliska ansvaret. Kanske. Och detta är ännu nesligare! Sälja den förstfödde! Åt vem?

Är det då en skam att vara barnafar? Är det en nesa att bära givna löften, att ge sina krafter, sitt liv och sin ömhet? Eller anses det för mer att en liten kvinna någonstans skall gå med agg och ångest, mähända ännu med den dämpade glöden i sin unga lycka brännande i bröstet för att flamma upp ånyo om han kom tillbaka! Ty sådan är hon, kvinnan, alla motsägelser till trots. Så mycket är hon mäktig, att hon kan förneka sig själv och förlåta...! Så mycket kan hon ge!

Och anses det för heder, att någon skall tänka ringaktande om en och säga:

— Ah, han var ingen man!

Men ett litet skälvande liv har blivit satt i världen. Det begärde ju inte att få komma dit. Det var blodet...

Det stiger ett dovt rop mot himlen, ropet på ljus. Från fångelser, hospital, sjukhus, från det skumma kyffet, från gatan och från tusende sargade, flämtande bröst. Och från alla dessa, som i grändernas mörker treva sig fram till en stunds livsnjutning, som ej längre våga sig fram förrän lyktorna tänts, av fruktan att mötas av hånet och fördömsen.

Barn, barn, barn...

Små späda, skälvande, oskyldiga barn...

Och kvinnor, som kämpa i mörkret med ångest och förtvivlan!

Hur kan vår kultiverade tid tillåta?

Olof Bruno.

Medborgarinna!

Medborgarinna, — under hjärtat ditt
ska världens framtid kanske en gång
bäras,
ur dina safter ska den lille näras, —
och lär du honom tänka stort och fritt!

Medborgarinna — det är dina bröst,
som ska ett barn, en värld av löften
amma.

Tänd i hans sinne frihets helga flamma
och viska trotsord såsom modertröst!

Medborgarinna, — med ditt barn i knät
är du den mäktigaste makt bland makter,
ty bragdens sånger binds i stilla takter,
och stora tankar går med duvofjät.

Medborgarinna, — andra stämmor hörs
mer högljutt starka i vår stat måhända,
men ingen finns som moderns till att
tända
en sinnets eld som ej av år förstörs.

Medborgarinna, — om en gång likt svärd
den stolta sorgen stinga ska ditt hjärta,
så vet att mer än alla troner bjärta
är frihetsstriden stor och dyrkansvärd.

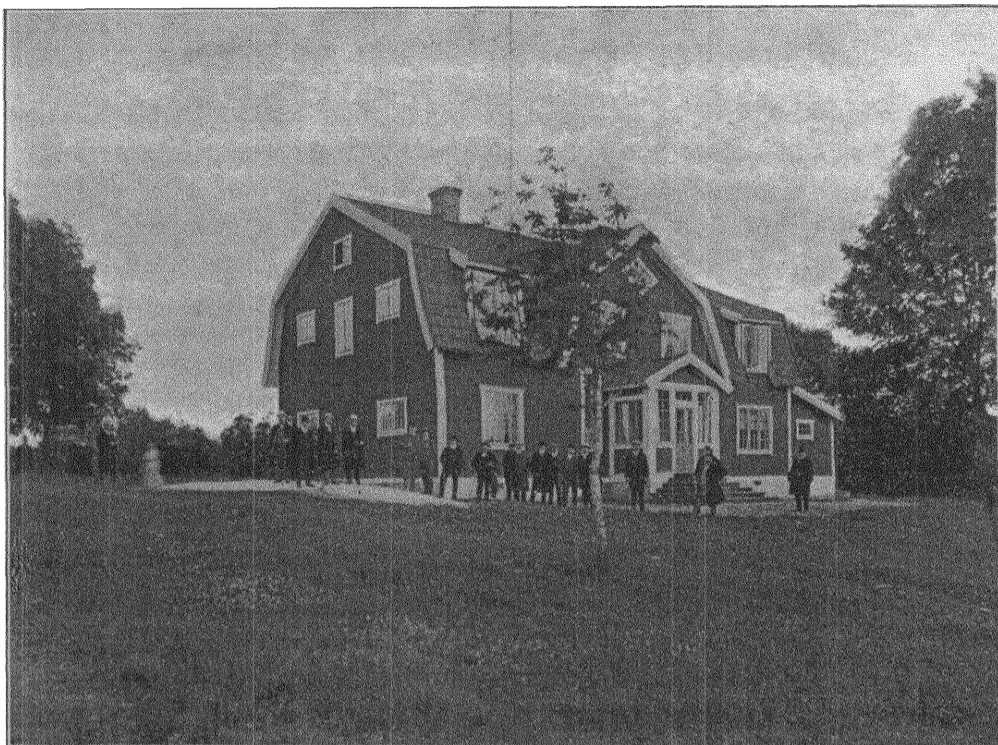
Hannes Sköld.

Några iakttagelser vid upptagan- det av hemarbetsuppgifter.

Vid besök i arbetarebostäderna kan man få höra och se rent av upprörande förhållanden.

Angående bostäderna, som de fattiga bebo nämligen, gör man den iakttagelsen att de äro rätt bra i Vasastaden jämförelsevis bra på Kungsholmen och dåliga i staden mellan broarna. I regel är det så att vindsvåningen inretts till bostad i den sistnämnda stadsdelen. Hur det kunnat få ske förstår man ej, men det förstår kanske husvärdarna. I de gamla husen är det alltså i vindskuporna, vartill smala, höga, mörka trappor leda upp, man har att söka hemarbeterskan. Oftast är det lågt i tak, så lågt att man ledigt når taket med handen. Märkvärdigt nog, mitt i allt slit och trångboddhet kunde man konstatera en genomgående snygghet, utom i något enstaka fall.

I regel var man villig att lämna uppgifter, men bitterheten över att intet effektivt göres för att förbättra hemarbeterskornas ställning var ganska allmän.

Marholmen.

Så exempelvis bodde en gammal sömmerska tillsammans med sina föräldrar i en liten lägenhet; fadern var 79 år och modern något år yngre. Dottern hade att jämte sig själv försörja de båda gamla. Lägenheten hade bebotts i 21 år. Dottern hade strykt taket och tapetserat om söndagarna, då värden ej ville bekosta reparationen. I långa år hade hon försörjt de båda gamla, som båda voro sjukliga, men då de voro ytterligt rädda för fattigvården var det endast att arbeta och det kunde gå månader då dottern ej var med sin fot utom dörren. Hämtning och hembärning av arbetet fick den gamla modern ombesörja. Sömmerskan, själv i femtioårsåldern, var mycket hätsk på samhället och önskade blott få vara i fred.

I en vindskupa, som med en halvhög vägg avdelats till kök, bodde en sömmerska med sina två små flickor. Rummet var litet, kallt och mörkt med fönster — förlåt, glugg — åt en mörk gränd. Arbetet var blåskjortor. Om hon började kl. 4 på morgonen och sydde till 12 på natten kunde hon sy tre dussin skjortor. Tänk tre dussin — och vad betalas så för detta oerhörda arbete? Jo: 2 kr. pr dussin.

Nåja, det blir ju 6 kr. pr dag!

Visserligen, om man för det första kan kalla 20 timmar för en dag och så får man för tillbehör taga ifrån minst kr. 1: 80 på dessa 3 dussin; då står alltså kr. 4: 20 kvar. Det är ju ett fruktansvärt ansträngande arbete detta eviga trampande på maskinen och man frågar sig ovillkorligen: hur länge kan en människa stå ut med detta? Alldeles osökt ringde "Linnesångens" ord i mina öron.

En gammal kvinna sitter ensam i en mörk lägenhet fyra trappor åt gården

med fönster mot norr, där solen aldrig lyser, ty att se solen kostar 50 kr. mera pr lägenhet och det har den fattige ej råd med. Hon är enögd den gamla, men hon har sytt i femton år. Förut har hon hjälpt sina gifta syskon med varjehanda, men nu är hon överflödig. Allt ginge nog bra, om bara solen någon gång, en aldrig så liten stund ville titta in genom rutan eller om man hade någon ledighet att gå ut om sommaren, då solen skiner, men då är största brådskan inom branschen, under det att vintern bjuder på arbetslöshet.

*

På en vind bodde en gammal sjuk västsömmerska och man tänkte med fasa på det öde som väntade den gamle, om eld utbröte på vinden.

*

Ett rent av upprörande fall, där hemarbete aldrig bort få förekomma, blev jag även i tillfälle att se.

Bostaden var två små kyffen till rum och ett litet kök, lyckligtvis åt solsidan. Mannen var stensprängare, men mestadels arbetslös. Äldsta gossen en liten tolvåring, mycket klen till förståndet, nästan idiot, hade eftermiddagarna plats som springgosse och bidrog på så sätt till underhållet. Så var där två små parvlar, som varje vecka undersöktes på "tuberkulosen". Två voro döda i lungdot. Slutligen var där, då hustrun-modern, på vilken allt ansvar tycktes vila. Hon var liten, blek och mager, med underlivslidande till allt annat elände. Antagligen var även hon lungsjuk. En fullständig liten kvinnoruin. Hon påstod sig vara 37 år, jag skulle ha gissat på minst 67. Stackars lilla mor, förstörd av sjukdom och nattvak för sina sjuka barn och dessutom tvungen att försörja familjen på ett så dåligt avlönat hemarbete som maskning av ylletröjor.

Tänk hur mycken smitta som sprides från sådan hem. Tröjorna komma

ut i marknaden utan desinfektion, köpas och begagnas ofta utan att förut ha blivit tvättade och det är ju endast en ren tur om de ej föra smitta med sig.

*

Så till sist några ord om konkurrensen: Man påstår ju alltid att kvinnorna med sin billigare arbetskraft förstöra inkomstmöjligheterna för männen,

En tydligen mycket skicklig gravörska, som genom uthållighet och energi lyckats få upp arbetsförtjänsten rätt bra, fann efter en överständens sjukdom att män hade tagit hennes arbete för 50 % under vad hon brukade erhålla och först efter mycket lång tid lyckades hon få påökt.

En annan tråkighet, som även förefinnes, är, att människor, som ej behöva arbeta, sitta och arbeta för underpris.

Så exempelvis hade en fru, som ville ha nålpenningar, åtagit sig att sy blåskjortor för 90 öre pr dussin, som annars anses lågt betalda med kr. 1: 75 pr dussin.

Amanda Frösell.

Om . . .

Efter *Rudyard Kipling*.

(Ur Ord och bild.)

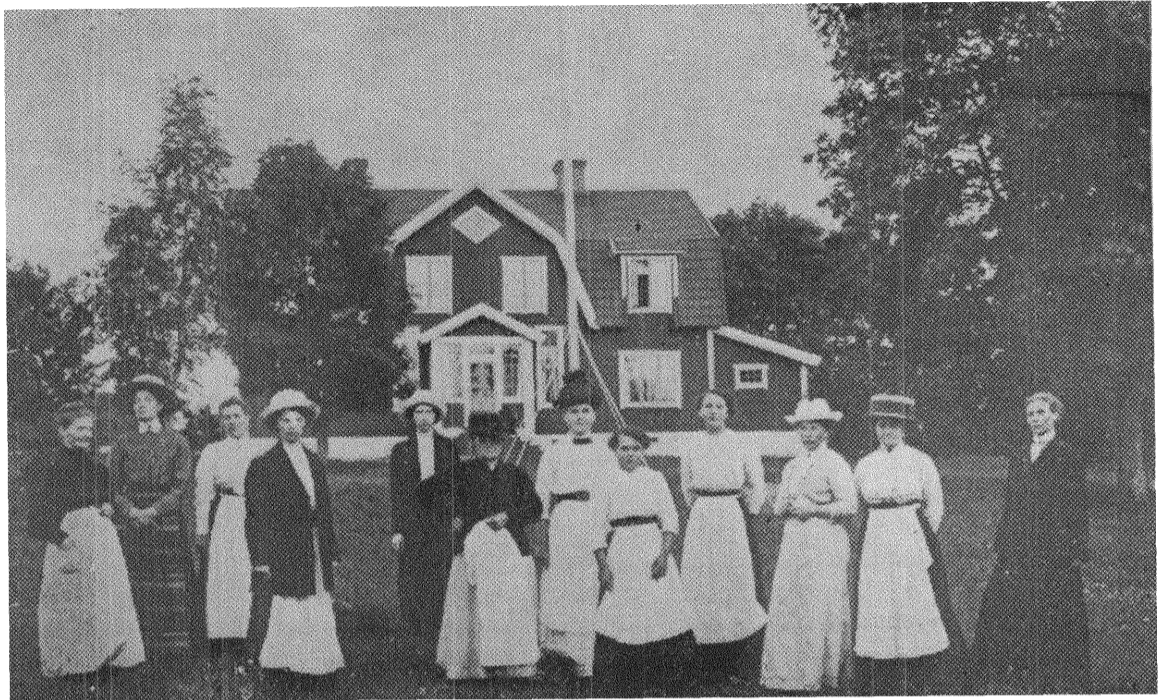
Om du har kvar ditt vett, när alla andra har tappat sitt — och skylla dig därför, tror på dig själv, när andra tvivla, klandra, men ger dem rätt ändå så långt sig bör, om utan slapphet du kan tiden bida, förtalad, avstå från martyrens pris och hatad, lugn med blanka vapen strida och — ej se alltför god ut, alltför vis,

kan drömma — ej ge drömmen övertaget, kan tänka skarpt, men handla ännu mer; om mitt i segern eller nederlaget du oförvillad bådas bländverk ser; — om lömskt din levnads sanning man förvänder

och bryter ned det verk, du gav din själ, och du med nötta don i trötta händer tar verket upp på nytt i ve och väl;

om du kan våga *allt* vad du har vunnit och mista allting på ett enda kast och, fast din hårda mödas lön försvunnit, se sorglös ut, som om dig intet brast; om du kan hjärta, nerver, hjärna tvinga att tjäna dig fast deras tjänst är slut, till liv och handling döda krafter bringa med viljan blott, som säger stolt: håll ut!

— — — — —
om du kan hejda i dess flykt minuten och fylla den med evighetens lån — all livets fullhet i din själ blev gjuten, och du kan kalla dig — en *man*, min son!

Marholmen.

Ulla Berhn.

Novell för Morgonbris av *Elna Lindgren*.

De hade gått förlovade ett helt år, Ulla Berhn och agronomen Tage Creuzer, nu var det meningen de skulle gifta sig. Tage hade, samtidigt som han förlovat sig, arrenderat ett större gods och nu såg han att affären gått så bra att han hade råd tänka på bröllop. Ulla Berhn var folkskollärlarinna, en av sitt arbete så ofantligt intresserad lärarinna, att det aldrig hade fallit någon i hennes församling in att tro det Ulla någonsin skulle gifta sig. Men nu var hon i alla fall på väg därtill, till både sin och församlingens förvåning.

Ulla hade mött Tage första gången på ett slädparti. En underlig ödets nyck hade gjort att den som var bestämd skulle köra för Ulla i sista stund blivit förhindrad komma och då sänt återbud, och då på samma gång rekommenderat sin vän Tage Creuzer till efterträdare.

Ulla hade från första stund tyckt bra om Tage. Han hade ett friskt, glatt skratt, som genast fängslade, förresten verkade han som frisk, stark skogsluft, en smula berusande.

Även Tage blev snart förtjust. Ulla var just en flicka i hans smak. Ingen flirt, ingen dum pryddhet utan en käck, präktig och tänkande kvinna. Vidare vacker var hon inte, men hon var behaglig och det var alldeles tillräckligt. Förresten kunde hon allt emellanåt vara rent hänförande söt tyckte Tage.

Ett hade Tage mot sin fästmo, och det var hennes många funderingar och grubblerier på sociala ting, saker som egentligen icke alls angick henne. Tage hörde nämligen till den sortens män som ansåg kvinnans verksamhetskrets borde vara inom hemmet, allt annat skulle hon överlämna till den mera klarseende och förståndigare mannen. Men detta vågade Tage ej säga till Ulla, han tyckte

det var förståndigare att vänta därmed till efter bröllopet. Ulla kunde minsann bli så besvärlig när sådana frågor kommo på tal.

Nu hade Tage varit i Ullas hem för att få ordnat med bröllopet. Första lysningsdagen bestämdes till pingstdagen. Det var endast ett par veckor dit.

Ulla lät sin mor och fästmannen råda, det var, tyckte hon, som om hon hade stått utanför det hela. När de resonerade om bröllopet tyckte hon alltid som det var någon annan än henne detta angick. Hon hade ej ännu fått riktigt klart för sig att hon stod inför en avgörande och betydelsefull förändring i sitt liv. Men ju närmare pingsthelgen kom, dess oroligare blev hon över vad som väntade henne, dess klarare förstod hon vad det var hon ämnade göra.

Hon frågade sig med bävan om hon verkligen älskade Tage så högt att hon ville för hans skull avstå från allt hon nu hade kärt: hennes arbete i skolan, de många föreningar hon väckt till liv och som hade hennes intresse i så hög grad. Kunde hon avstå från allt det? Men å andra sidan: skulle hon kunna avstå från Tage? Tage som var ett sådant ideal för en verklig man. Han hade ju alla de egenskaper hon alltid fordrat den man skulle ha, vilken hon skulle taga till make. Hans karaktär var utan vank, han var stark, modig, kraftig utan att vara hård. Han hade visat sig om som en kvinna emot henne ibland. Hon erinrade sig huru det hade varit under den gångna vintern, då hon legat sjuk en längre tid. Tage hade genast kommit till henne, han hade varit där hela tiden hennes sjukdom varade. Han hade läst högt för henne, ur böcker som hon visste han annars ej tålde att läsa, men som hon älskade att höra. Han hade talat med henne om livet och om döden som en livets föregångsman. Emellanåt satt han tyst bredvid henne och strök ömt hennes kinder, som en mor sitt sjuka barn. —

Konserveringsbok

för de svenska hemmen av *Gustaf Lind* och *John Gréen*. Wahlström & Widstrand. Billighetsupplaga: 1 kr. häftad, inbunden 2 kr.

Hittills har man i allmänhet ansett konservering av frukt och grönsaker såsom lyx, såsom i all synnerhet något som inte anginge de mindre bemedlade hemmen. Numera har den uppfattningen fått ge vika för en förståndigare: just de mindre bemedlade hemmen är det i all synnerhet som behöva ta vara på sommarens och höstens överflöd och hävor till kommande vinter. Även om man inte har en täppa — och hur många ha väl det — utan allting måste köpas så kan man ändå få såväl frukt som grönsaker billigare på hösten än senare på vintern. Man kan även vara i tillfälle att själv plocka en del skogsbär.

Men har man en aldrig så liten täppa så är det en stor försumlighet att inte odla sådana grönsaker, frukter och bär som bäst låta sig sparas till vinterförråd. Det är varken ekonomiskt eller förtärligt att odla för att ha i överflöd blott en kort tid på höstsidan, för att sedan

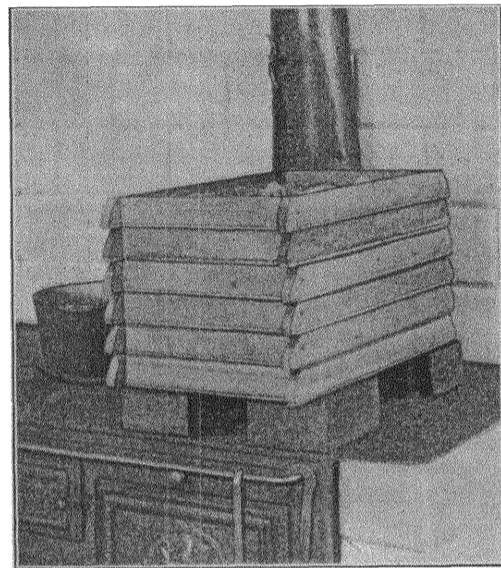
ingenting ha den andra delen av året. Nej, täppans innehavare bör ha överflöd på frukter, bär och grönsaker året runt.

I »Konserveringsbok för de svenska hemmen» ha vi en god och säker handledning till kommande höst. Boken är i synnerhet bra därför att den är fullt tillförlitlig. Med hjälp av goda illustrationer delger den oss konserveringskonstens allra nyaste resultat. Det är onödigt att kasta bort tid och pengar för att bevista konserveringskurser. Husmödrar i enklare hem kunna genom att skaffa sig *Konserveringsbok* lära sig lika mycket i konserveringsväg som genom att bevista dyrbara kurser. Man kan inte önska sig en tydligare lärobok.

Bokens första del handlar om den gamla goda och enkla konserveringsmetoden torkning. Dess andra och digraste del om inläggning på hermetiskt slutna glas, för att sedan behandla tillagning av marmelader, geléer och safter m. m. Däremot är den gamla metoden om insaltning av grönsaker utesluten, vilken metod lyckligtvis alltmera tycks komma ur bruk, emedan den förtager en stor del näringsämnen ur produkterna.

Man måste vara riktigt glad över att en så billig och säker konserveringsmetod som torkning får så varma re-

kommendationer av så framstående specialister som författarna till *Konserveringsbok*. Den metoden är då ingen för fattig att begagna sig av. Det behövs endast och allenast lite företagsamhet och tillvaratagande av tid och tillfälle för att var och en husmor, och särskilt den som har en trädgårdstäppa, skall kunna förskaffa sig ett förråd av den härligaste mat till vintern. Inga dyrbara apparater behövas vid torkning, inga utgifter till socker eller förvarings-

En scen hade särskilt fäst sig kvar i hennes minne. Det var en kväll febern varit så hög, att t. o. m. deras lugna, trygga doktor befarat det värsta. Då brast Tages självbehärskning. Med hennes feberheta hand i sin, tryckt mot sina ögon, på knä vid hennes säng, hade han, den starke, oböjliga skogsmannen, brustit i en häftig, oemotståndlig gråt. Fastän sjuk, nästan yrande, såg och kände Ulla detta, och när hon sen tänkt därpå förstod hon att det måste vara en ofantligt mäktig känsla som skulle förmå den alltid behärskade Tage att gråta så både modern och doktorn sågo det.

Det var alltid som en ström av de varmaste känslor genomför Ulla vid minnet av den stunden. Hon kände i sådana ögonblick så oemotståndligt ömt för Tage, att alla hennes tvivel på lämpligheten av ett äktenskap med honom i sådana ögonblick alldeles försvunno. Tage var ju mer än värd hennes kärlek, han var värd henne i allt, ja, han var långt framom henne. Skulle hon gifta sig, var det nog bäst att det blev med honom. Till det resultatet kom hon alltid, men det var ju egentligen inte något resultat.

En vecka före lysningsdagen voro Tage och Ulla bjudna in till grannstaden på en större bal. Som balen var tillställd av några gamla vänner till Tage, ville denne nödvändigt att de skulle resa dit. Ulla ville ogärna resa men lät övertala sig av Tage, och så foro de då.

Balen var trevlig, så Ulla ångrade ej att hon följt med. Ulla var förresten så till sin fördel och blev så uppvaktad, att hon kunde ej annat än finna det trevligt. Tage var förtjust över det uppseende hans fästmö gjorde, han var

stolt över henne, glad att snart få säga att hon var hans helt och utan återvändo.

Tage träffade många ungdomsvänner på balen, gamla skolkamrater, som nu, liksom han själv, voro rangerade män, somliga med fruor, andra med fästmö, endast några få utan bojor alls.

I balsalens ena hörn satt stadens radikale tidningsredaktör. Han var också en av Tages gamla vänner, men de båda hade ej några hälsningar för varandra. Stolt och kallt bugade de sig för varandra, när en av värdarna presenterade dem. Redaktörens mörka ögon mötte Tages med ett så intensivt hat i blicken, att Tage för ett ögonblick nästan förlorade sin självbehärskning. Men detta också endast för ett ögonblick. Minuten efter gick han stolt och rak förbi med Ulla vid sin arm.

— Vem är det? frågade Ulla, som sett det stumma uppträdet,

— Vet inte — kom Tages lakoniska svar.

Balen var långt framskriden när Ulla och redaktören blevo presenterade för varandra. Strax därefter bjöd han upp henne till en dans. De dansade några varv. Under en paus kommer Tage och går förbi. Ulla smålog vänligt mot honom, men Tage besvarade ej småleendet, han såg bister ut.

— Var det er fästman? frågade redaktören.

— Ja. Förstod ni det därför att jag skrattade mot honom.

— Nej, därför att han såg så ond ut. Men förresten, jag unnar inte den mannen att få er.

Ulla blev förvånad. — Känner ni honom?

— Ja, mer än väl.

— Å, han sa han visste ej vem ni var.

— Sa han det. Ja, jag kan nog tro han helst vill glömma den händelsen.

Ulla kände att hon var på osäker mark, att hon nu helst borde tåga och ej låtsas om något vidare, men hon kunde ej betvinga sin nyfikenhet. Hon visste så litet om Tages föregående liv, att när det någon gång fanns tillfälle att få höra något, hon ock gärna begagnade sig därav. Hon kunde ej neka sig att fråga vidare.

— Vad i all världen voro ni då osams om, en bagatell väl?

— Nej, det var stora värden vi kämpade med varandra om, insatserna voro nästan liv och död, åtminstone deras motsvarighet. Jag var nämligen ledare för den stora lantarbetarestrejken för två år sedan.

— Lantarbetarestrejken? Ja, det tror jag mig komma ihåg. Men vad hade Tage med den saken att göra?

Ullas ansikte var ett enda stort frågetecken.

— Vet ni inte det? Vet ni inte att Tage var den som anskaffade strejkbrytare vid den strejken? Som själv i spetsen för traktens unga snobbar ingrep och arbetade på storgodsen för att hjälpa de rika, hänsynslösa godsägarna mot deras fattiga, utsugna arbetare. Från de dagarna kommer mitt outsläckliga hat till den mannen, och jag bara önskar att han en enda dag fick känna på vad dessa utsugna arbetare få lida och försaka varenda dag livet igenom.

— Menar ni att det är Tages fel att arbetarna förlorade den gången? Ullas röst är hård och kall.

— Ja, hans om någons. Men ej nog därmed, han var brutal och hård mot

kärl. Varenda husmor kan själv tillverka sina torkkollar. »Man förfärdigar små till järnspiseln avpassade ramar av till hands varande lövträ, såsom ask, lönn, björk, asp eller dylikt, men däremot icke gärna av gran. Ramarna förses med finmaskigt, förtent järntrådsnät eller i brist därpå med tunt tyg, exempelvis gamla gardiner, o. dyl., och så har man torkkollan färdig. Ju flera sådana torkkollar man förskaffar sig, desto mera kan man torka. När man så ämnar börja torkningen, anbringas en olla mitt över bakugnen på järnspiseln, där ollan icke är så mycket i vägen, under det spiseln för övrigt användes till kokning. Man lägger en halv tegelsten underst i alla fyra hörnen, så att trävirket i ramarna ej tager skada av värmen ävensom för befordrande av luftcirkulationen i den provisoriska torkapparaten. De övriga torkollorna uppställas sedan direkt ovanpå varandra utan något mellanlägg, se fig. 1. Medelst denna anordning, vilken är så enkel och föga kostbar, att den med litet god vilja torde kunna anskaffas i nästan varenda hem, kan en husmoder torka allt vad hon behöver av trädgår-

de strejkandes barn och hustrur. Åh, jag minns än hur jag hatade honom och alla dessa andra som voro med och för snöd vinning förstörde vad dessa fattiga människor offrade för en bättre tillvaro. Jag som stod mitt uppe i striden, jag vet vad den striden kostade arbetarna.

— För snöd vinning, sade ni. Hade de lön?

— Om de hade! Jo, var säker, ingen av dem som voro med som strejkbrytare gjorde det olönad, och ingen av dem har blivit utan belöning sedan heller. Och de belöningarna ha kostat arbetsgivarna mer än om de uppfyllt sina arbetares billiga fordringar. Er fästman t. ex. sitter med ett så löjligt billigt arrende, att han bör kunna bli rik på den gården på några få år. Men så ligger godset också mitt i strejkdistriktet.

Ulla reser sig.

— Jag tror jag vill gå, jag måste komma för mig själv en stund och tänka litet på vad ni sagt.

Ulla räcker honom handen. Redaktören ser en smula ångerfull ut.

— Har jag gjort er sorg med det jag berättat? Det ville jag inte. Jag kände bara att jag måste ösa ut min vrede över den mannen. Mem skada er var ej min mening.

— Nej, ni har ej skadat mig, tvärtom. Jag är glad åt att jag fick veta detta i tid, snart hade det varit för sent. Tänk på att även jag är en arbetarevän i lika hög grad som ni. Jag led, också jag, åt att lantarbetarna förlorade den striden, men aldrig hade jag drömt om att den mannen, som då förstörde för dem, var den som jag nu kallar min fästman.

Hon räcker honom handen och går, utan att kasta en blick efter Tage.

(Forts.)

dens och skogens ätbara produkter utan att därför behöva använda något bränsle. Hon får så att säga torkningen utförd på köpet, vad bränslet beträffar, när hon kokar familjens mat.»

Och nästan allting kan torkas. Från de grövsta rotfrukter till de spädaste persiljeblad. De flesta saker skola dock förvällas lätt före torkningen. Dessutom bör man hålla reda på temperaturen, som i medeltal bör hållas vid 89—90° C, varifrån dock ett och annat undantag gives. Så få exempelvis icke ärter torkas vid högre värmegrad än 50—60° C, under det att äpplen vid torkningens början tåla ända till 100° C. För åskådighetens skull tillåta vi oss avskrivna några av de recept, som nu så fort som möjligt böra komma till användning.

4. Blåbär.

Blåbär, som skola torkas, böra vara ny-plockade samt fullkomligt felfria. Mosiga eller skämda bär kunna endast med svårighet torkas och lämna för övrigt en mindervärd produkt.

Bären läggas först att luft- eller soltorka under 2 à 3 dagar, varefter de insätts i torkapparaten, där de sedan torka på 4—6 timmar. I likhet med andra bär insätts de råa blåbären överst i torkapparaten.

Av 10 kg. färska blåbär erhållas ungefär 1,65 kg. torkade.

6. Bondbönor.

Skidorna sprängas, börnorna befrias från fröfästet, varefter de sköljas och förvällas under 10—15 minuter.

För 1 kg. torkade erfordras 10 kg. ospirade bondbönor.

Av torkade bondbönor kunna anrättas soppor, lika välsmakande som av färska. Torkning av bondbönor kan därför icke nog rekommenderas, särskilt i småbrukarens hem, där det merendels icke brukar saknas råmaterial.

7. Ärtor.

Ärtskidorna spritas och ärterna sorteras noga i minst tre olika storlekar, vilka sedan torkas var för sig. Torkas ärterna osorterade, erhålles en ojämn produkt, icke minst i det avseendet, att de spädare ärterna då bliva för hårt torkade.

Efter sorteringen förvällas ärterna på vanligt sätt eller också sålunda: De spritade ärterna läggas i en gryta och tillsätts pr liter med 2 matskedar socker och 1 matsked salt. Under flitig omrörning förvällas ärterna, tills de bliva klart mörkgröna, vilket, beroende på mognadsgrad och mängden ärter, som förvällas, tager en tid av 5—15 minuter.

Efter förvällningen utbredas ärterna på torkollorna och torkas.

Ärtor må icke torkas vid hög temperatur. Om så sker sprängas skalerna och ärterna falla sönder. Fördelaktigast är, att vid torkning av ärter hålla en temperatur av 50—60° C. Torkningen tager en tid av 3—4 timmar. Av 100 kg. ärtskidor av sorten *Non plus ultra*, vilken lämnar en synnerligen fin torkad produkt, erhålles ungefär 40 kg. spritade ärter och dessas vikt reduceras sedan under torkningen till närmare 10 kg.

8. Rabarber.

Stjälkarna skördas, reusas och sköljas väl rena. Därefter klyvas de efter längden allt

efter grovleken i 6—8 delar. De sålunda sönderkluvna rabarberstjälkarna avskäras i ungefär 3 cm. långa bitar, vilka omedelbart inläggas i torkapparaten.

För torkningen åtgår en tid av c:a 6 timmar. Av 10 kg. färsk rabarber erhålles 1 kg. torkad.

Av torkad rabarber erhålles under vintern lika goda anrättningar som av färsk sådan under försommaren. Då rabarbern är en av våra mest givande och lättodlade köksväxter, och välsmakande, hälsosamma och prisbilliga anrättningar kunna beredas av densamma, torde torkad rabarber helt säkert komma att få stor betydelse inom hushållet.

Ingen husmoder bör därför försumma att torka så mycket rabarber, att hon hela hösten och vintern igenom kan bereda anrättningar därav.

9. Spenat.

Spenat torkas lätt utan förvällning. För erhållande av 1 kg. torkad spenat erfordras enligt vad vid Experimentalfältet utförda försök visat, ungefär 10 kg. färsk sådan.

Ur Det ljusa budskapet*)

av *Algot Ruhe*.

Revulsjon.

Men i det han vandrade med de få och talade till dem om viljan till det stora, fann de en man som låg vid vägkanten och såg på luften och tuggade gräs.

Låt oss höra vad denne mannen vill för stort, förutsatt att han vill något alls, sade Hans.

Och Hans gick bort och satte sig vid vägkanten hos mannen och tilltalade honom:

Hej, kamrat! Vad ligger du och grubblar över? Varför arbetar inte du?

Då vältrade sig mannen över på andra bogen, stirrade tomt ut i luften och tuggade gräs, och som gröt låg tungan i hans mun:

Jag väntar på revulsjonen!

Då manade Hans på sitt följe och kallade högt:

Hitåt, gossar, här ligger visst en av de våra!

Och de kom och ställde sig i krets omkring, och somliga lade sig bredvid människan i gräset, ty där var svalt emot den ljuva solens hetta.

Hans visade på dem för mannen och sade:

Vi alla, som du ser omkring dig här, vi går från det gamla till det nya.

Jag väntar på revulsjonen! upprepade mannen, knorrande dryg.

Du ligger och väntar. Vad väntar du på, säg vad vill du? Låt höra, om du i sanning är en av de våra!

Då gnuggade sig mannen med de skrovliga händerna och drog ihop sina

*) Detta filosofiska arbete i berättande form är förut anmält i Morgonbris. Ett kapitel för att visa prov å bokens stil och tendens torde kunna intressera tidningens läsare.

toviga bryn, tänkte våldsamt, tuggade tjockt och spottade långt.

Du svarar inte, vill du kanske ingenting? Då är du inte med oss.

Äntligen började han mumla:

Är du lysten att få höra vad vi tänker, skall jag säga dig det. Jag säger vi, för vi tänker alla lika. Först vill vi ha våra magar fyllda av dricka och mat.

Hans räknade:

Det var det första.

För det andra vill vi ha kläder på kroppen, så vi slipper frysa och gå våta.

Det var det andra.

För det tredje vill vi ligga och sova under tak, i ett hus, helst inte på golvet.

Det var det tredje.

Sen var det inte mer. Det är allt. Har man så man kan äta och sova och dricka och ha på kroppen, vad vill en då ha mer? Då har man allt.

Men Hans lade tungt sin hand på mannens axel, förmanade honom och sade:

Tänk mera, tänk bättre, försök, så kommer det nog.

Då kom det:

För det fjärde vill vi ha fritid, så vi kan ha roligt och prata och läsa tidningar. Och vi vill ha rösträtt, så vi kan bestämma hur det skall vara, eftersom vi är de flesta. Sen vill vi inte ha mer.

Hans drog tillbaka sin hand från mannens axel, och för sig själv upprepade han:

Vi, vi och återigen vi! Vem menar du med vi?

Det betyder jag, det låter bara bättre med vi, men vi tänker alla lika, har jag sagt.

Det anade jag, du ensam!

Ja, jag ger satan andra, för så vitt jag får det jag vill ha.

Du ensam?

Jag ensam — med kvinna och barn. Förstås, men de räknas inte som vi, de är jag.

Begär mera, försök, begär bättre, tänk, skall du se!

Jag ser inte annat än det jag begärt och begär inte annat än det jag kan se och ta på och ha nytta av.

Men Hans var enträgen:

Jag släpper dig inte, förrän du begärt någon liten hugnad också för ditt sinne, för annat än din kropp.

Då glänste det till i den armes blick och steg värme i hans kinder, och han stammade oviss:

Se, tordes jag begära också detta: att ingen skall ha det bättre än jag.

Då böjde sig läraren fram emot mannen och fattade med händerna om hans kinder och lutade sin panna mot hans panna och satt länge, länge så.

Därpå reste han sig hastigt upp och sade till de unga:

Kom, låt oss gå vidare vår väg, långt bort från denne.

Och till mannen, som låg vid vägkanten och tuggade gräs, sade han:

Bliv du lugnt liggande, tills gräset gror igen över dig. Händer det något, får du väl alltid höra det berättas av dem som kommer här förbi.

Mannen strök sig om näsan, nickade lugnt och mumlade:

När jag får se det brinna i tornen, behöver ingen upplysa mig om att tiden är kommen. Då reser jag väl på mig och går också jag och vågar mitt liv för saken.

Håll dig bara stilla så länge, att inte saken må råka i livsfara genom dig!

Och därmed gick Hans bort från den mannen, utan vrede, tung i sitt hjärta.

Men när de gått ett stycke väg, och han märkte att ynglingarna bidade hans tal, stannade han vid en äng och sträckte ut sin hand och sade:

Sen uppå boskapen över fälten, som den fyller sina magar med foder och dricka! När kalla nätter hotar, höljes den i säckväv, att den ej må skälva, och vid hösten bringar passarna den på stall.

Se hur mularna frossar på klövern och hur lugnt och trevligt idisslandet går för dem som ligger där och solar sig i det gröna.

Vem har någonsin sett en mjölkande kviga ligga fåfång vid vägkanten i väntan på matdags?

Utan bidan får den sitt, för den nytta den gör öppnar sig vångarnas led, till hoarna rinner vatten, och vit skiner saltklumpen, redo att slicka.

Men ömkansvärd i sin hunger ligger människan och stirrar mot brinnande torn, den arma, och ingen vårdar sig om hennes fåvitsko eller motar hennes hunger, utan den växer till glupskhet och fördjurar hennes vilja, så den varder såsom en sjuklings, kall, slö, jagisk, väntande, men icke verkande.

Blott den skall få skåda Samriket, som fattar glädjen vid att verka, att uppleva, att kunna, att kunna som andra, att kunna bättre, att själv vara orsak och upphov, att känna sig enastående.

Därför säger jag eder sannerligen: Låt äpplena hänga i höjden, tills trädet är vårt, då kommer vi och plockar dess frukter.

Låt människan, som ligger bland blommorna vid renen, bli liggande tills fältet är vårt, då kommer vi och vårdar hans svaghet.

Vad är det att äga maten mot att skaffa den, eller att äta mot glädjen, att bereda sig därtill? Vad är det att ha det bra mot att kunna få det bättre?

Du som mig följer, var modig som en hjälte och rättvis i ditt våld, att icke de övervunnas barn en gång må säga: ni krävde rätt, men det var med orättens vapen ni slog.

Utan att I varden starkare i anden, vad hjälper då er starka hand?

Kooperativa Kvinnogillesförbundets 5:te kongress

avhölls den 28 juni å Folkets Hus, Stockholm. Kongressen räknade 30 ombud från 29 gillan jämte ett 30-tal intresserade såväl från Stockholm som landsorten.

Ur styrelseberättelsen kan anföras: Listinsamlingen för stipendiater har in-

bringat kr. 783: 01. 5-årsskriften har utgått i en upplaga av 5,000 ex., varav gillan och andra föreningar försålt 3,000 ex. En broschyr, särskilt lämplig för ungdom, är under utgivning.

I agitationsbidrag har från Koop. Förbundet erhållits 1,000 kr. Under 1911—12 ha tillsammans 121 föredrag hållits för c:a 11,821 personer. 11 gillan ha bildats med 260 medlemmar.

Gillenas antal har under perioden minskats med 7 och medlemsantalet med 730.

Styrelsen uttalar till sist den maningen, att ej släppa tanken på den medlemssiffra vi från början ställde som mål, nämligen 5,000, och att trots den knappa tid medlemmarna ha till sitt förfogande och det ringa intresse, för att inte säga motstånd, som mötts från föreningarnas sida genom ett energiskt agitationsarbete medverka till att det medlemsantalet nås.

Inkomster och utgifter ha balanserat på kr. 3,605: 04. Styrelsen beviljades ansvarsfrihet.

Härefter övergicks till behandling av motioner. Till kongressen hade inkommit 7 motioner, varav två egentligen upptogo kongressens tid. Den första var stipendiatfrågan. Styrelsen hade föreslagit indragning av stipendierna och att i stället använda medlen till understödande av studiecirkelarbetet och föreläsningkurser. Frågan inleddes av red. K. Eriksson, som i ett entusiastiskt anförande klargjorde studiecirkelnas uppgift, nytta och nödvändighet; även redogjordes för bildningsförbundets verksamhet.

Det stora intresse gillena förut visat för bildningsarbetet, men som blivit opraktiskt ordnat, borgade för att just studiecirkeln vore den rätta formen för användande av detta intresse och det vore en hederssak för Sverges kooperativa gillan att bli de bärande av studiecirkelarbetet inom Kooperationen. Det med stort intresse åhörda föredraget mottogs med livliga applåder.

I den följande diskussionen tycktes dock tron på studiecirkelnas möjlighet vara tämligen liten, ehuru de flesta förordade den. Efter den livliga och sakliga diskussionen antogs följande av styrelsen föreslagna uttalande:

Kongressen uppfordrar kvinnogillena att bedriva ett energiskt upplysningsarbete ej blott för Kooperationen, utan därjämte med syfte att bringa medlemmarna allmänt kulturella och medborgerliga kunskaper. Detta arbete skall organiseras planmässigt, dels i form av studiecirklar, dels genom lokala kurser.

Genom Arbetarnas riksförbund för bildningsverksamhet har ernåtts att cirkeln erhålla ett bidrag vid bokinköp, som lämnar böckerna för 50 proc. av deras bokläsvärde. Och samma organisation lämnar vid kurser, som böra ordnas i samverkan med andra till riksförbundet anslutna organisationer, ett bidrag motsvarande föreläsarens halva honorar och vivre samt hela resekostnad.

Då dessa fördelar i stor utsträckning böra kunna tillgodogöras av gillena och i hög grad skola gagna dem i arbetet

för Kooperationen, anbefalles bildningsverksamheten på det kraftigaste till gillenas uppmärksamhet. Rapporter om studiearbetet skola utsändas till gillesförbundets styrelse, som bör energiskt främja bildningsarbetet inom förbundet och för detta ändamål äger använda medel, insamlade för förbundets bildningsverksamhet. Därutöver äger styrelsen i de fall, där alldeles särskilda förutsättningar kunna ur Kooperationens och gillesrörelsens synpunkt motivera detta, utdela stipendier för beivrande av Brunnsvike folkhögskola.

Nästa huvudfråga var männens medlemskap i gillen. Man ville dock i allmänhet ej veta av dem som medlemmar, kvinnorna skulle genom sin blyghet bli tillbakasatta såväl inom styrelser som i diskussioner och frågor avgörande, men deras hjälp utanför gillet borde man utnyttja och männen klandrades av en del för sitt ringa intresse. Även denna diskussion blev ganska livlig (trots att flera män voro närvarande och blygheten ju var stor).

Även här antogs styrelsens förslag till uttalande:

Kooperativa kvinnogilleskongressen uttalar en kraftig vädjan till alla inom Kooperationen verksamma krafter att främja den kooperativa kvinnogillesrörelsen som ett led i det allmänna kooperativa upplysningsarbetet.

Kongressen vill därjämte på förekommen anledning och med stöd av erfarenheten uttala, att just gillesrörelsen med sina enkla och anspråkslösa, men fria arbetsformer, är ägnad att samla kvinnorna och väcka deras intresse för Kooperationen, förutsatt att gillena så organiseras, att kvinnorna där känna sig hemma och själva få taga ledningens ansvar. Kvinnornas uppfostran måste ske genom och av kvinnorna själva. Sålunda avrådes från bildande av blandade gillen av kvinnor och män, vilket blott leder till, att kvinnorna förloras för gillena, varemot gillena med tacksamhet mottaga den hjälp i arbetet, som av utomstående män lämnas.

De övriga 4 motionerna föranledde inga nämnvärda debatter; ha för övrigt behandlats på nästan varje kongress. De avsågo bildande av distrikt, provision på litteratur, ekonomiskt understöd åt gillena samt tiden för kongresserna.

Styrelsens föreslagna uttalanden antogs. På styrelsens förslag beslöts bilda en kongressfond.

Till förmån för Konsumentbladet gjordes följande uttalande:

Om Konsumentbladets redaktion håller vad den lovar om Konsumentbladet, böra kvinnogillena göra allt för att denna tidning blir känd, läst och spridd.

Till styrelse valdes: fröken Anna Johansson (återvald), fru Josefina Rosvald, Göteborg, (nyvald). Kvarstående äro: fröken Agnes Jonsson, fru Ester Sundell och från Koop. Förbundet hr K. Eriksson, Stockholm.

Revisorer blevo fruarna L. Vikman och E. Åberg, Stockholm.

Härefter voro förhandlingarna avslutade och efter några erinringar om ar-

betet inom gillena, agitation m. m. avslöts kongressen med tal och levan för Kooperationen. På kvällen samlades ombuden till samkväm vid Godthem å Djurgården, och alla tycktes vara belåtna såväl med sin dag som kvällen. Och får undertecknad säga sin mening, kan denna kvinnogilleskongress trots de »få ärendena» räknas som en av de bättre, och detta är givetvis en frukt av de enskilda gillenas arbete, som sålunda inte varit alldeles resultatlöst. När arbetet fortskridit fem år till kanske resultatet kan synas vidare omkring än kongressförhandlingarna.

A. S—t.

Partilager i Stockholm hos *Daw. Dahl*, Triewaldsgränd 3. Allm. tel. 252 52. Riks. 29 07.

Partilager för landsorten hos *A.-B. Tekn. Fabr. Kronan* i Karlstad. Ordertelefon 10 89.

En undersökning i tjänarinnefrågan.

Bidrag till att denna blir så fullständig som möjligt genom att rekvirera formuläret hos hr John Wallström, Rickomberga E. H., Uppsala! Eller ock ifyll detta och insänd det frankerat med 10 öres frim. under samma adr.!

1. Namn och adress?
2. Herrskapets sociala ställning (yrke o. dyl.)?
3. Tjänstetid inom familjen?
4. Antalet personer inom familjen (om barn finnas, deras ålder)?
5. Har Ni kamrater? Hur många? Vilken är Eder ställning (köksa, kammar, barn eller ensamjungfru)?
6. Eder ålder? Vid vilken ålder började Ni tjäna? Huru länge har Ni hittills tjänat? Har Ni åtnjutit särskild yrkesutbildning?
7. Huru stor är Eder lön, beräknad för månad och för helt år? Åtnjutes gratifikation i form av pengar eller kläder vid jul och midsommar? Förekommer drickspengar vid bjudningar eller eljes?
8. Erhålles f. ö. tillräcklig föda? Annan eller samma kost som familjen? Behandling av husmoder och övriga familjemedlemmar?
9. Har gällande tjänstehjonsstadga mot Eder tillämpats eller åberopats? I så fall av vilken orsak och för huru lång tid är städsel antagen?
10. När börjar arbetet om morgnarna? Huru många timmar pr dag arbetas över huvud taget för familjen? Brukar nattarbete till följd av bjudningar förekomma ofta? Har Ni tid övrig för egna angelägenheter, såsom att laga och sy egna kläder o. dyl.?
11. Lämnas fritid någon dag i veckan? I så fall huru många timmar, vilken tid och vilken dag i veckan? Har Ni söndag e. m. fri? Äro ferier vanliga? I så fall, huru lång tid och under vilken årstid vanligtvis? Åtnjutes full lön under ferierna?
12. Tillhör Ni någon organisation: sjukkassa, nykterhets- eller annan förening?
13. Har Ni utsikt att bilda eget hem eller eljes skaffa Eder egen självständig försörjning?
14. Hur ter sig eljes framtiden för Eder?
15. Egna tankar i frågan:

Nya Banken

Stockholm
Sparkassa 4 1/2 proc.

Kvinnan och socialismen. Aug. Be-
bels verk *Kvinnan och socialismen* in-
nehåller, såsom framgår av det nu ut-
komna provhäftets innehållsförteck-
ning, en mycket fullständig äktenska-
pets och det sedliga livets historia.
Därefter upprullas hela det moderna
kvinnoproblemet och Bebels åsikter om
kvinnans ställning i det socialistiska
samhället. Bebels bok innehåller utan
tvivel den mest omfattande översikt
över kvinnofrågan i hela dess vidd och
förgreningar, som över huvud taget är
verkställd.

**En handbok om folkpensionerings-
lagen** förberedes av Tidens förlag. Den
skall komma att innehålla en så full-
ständig handledning i ämnet, att ingen
förgäves skall behöva söka upplysnin-
gar i densamma. Enligt vad förlaget
upplyser, torde det dröja en månad, in-
nan den är färdig att lämna trycket.

Brunnsviks Folkhögskolas åttonde vinterkurs

börjar 15 okt. 1913 och fortsätter med 18
dagens julferier till 1 maj 1914.

Manlig och kvinnlig kurs pågår samtidigt.

Samundervisning meddelas i följande äm-
nen: svenska språket, matematik, bokföring
(valfritt för kvinnor) och formulärskrivning,
allmän och svensk kulturhistoria, geografi,
biologi och hälsolära.

Särskild **manlig** kurs i: kommunal- och
statskunskap, nationalekonomi, statistik, fysik
och kemi, astronomi och geologi, ritning,
träslöjd, gymnastik.

Särskild **kvinnlig** kurs i: slöjd (vanlig väv-
nad och konstvävnad, linne och klädsöm),
hemmets hygien (speciellt kvinnlig hygien,
barnavård, samaritkur), hushållsbokföring
och gymnastik. Dessutom erhålla kvinnliga
elever en förkortad kurs i samhällslära och
naturvetenskap.

Kursavgiften, 50 kronor, erlägges omedel-
part vid kursens början. Avgifter för bostad,
mat och vedbrand erläggas månadsvis med
40 kr. pr månad (1,35 pr dag). Avgifterna
belöpa sig alltså till 290 kr. för hel kurs
(6 månader). De, som så önska, få mot sär-
skild betalning kvarstanna vid skolan under
julferierna. Alla elever äta i skolans mateal
och bo, så långt utrymmet medgiver, i sko-
lans bostäder, innehållande rum för 2-4
personer samt enkel inredning. Lyse och
undervisningsmateriel bekostas av eleverna
själva. Linne, täcke (filtar), madrass- och
örngottsvar för halmfyllning medtagas, liksom
om möjligt skidor och skridskor.

Åldersgräns: 18 år för manlig och 17 år
för kvinnlig elev. Personer med smittosam
sjukdom mottagas ej. Inträdesansökan, som
skall vara skriftlig och åtföljas av frejd- och
skolbetyg samt uppgifter om födelseort och

Arbetarebanken

Avdelningskontoret: Kungsgatan 20.
Betalar högsta Sparkasseränta.

Arbetare! Kooperatörer!

Köp Edra **Arbetskläder** samt
Herr-, Dam- och Barnstrumpor hos
Kooperativa Syfabriken Linnéa,
Stora Vattugatan 5, 2 tr.

yrke, inlämnas senast den 15 sept. till före-
ståndaren för Brunnsviks folkhögskola, adr.
Sörvik. Tidsutdräkt bör undvikas, då blott
ett 50-tal elever kunna beredas plats. Sko-
lan åtnjuter statsunderstöd, varför obemed-
lade och mindre bemedlade elever äga utsikt
att erhålla statsbidrag. Detta bidrag uppgick
under senaste läsår till i genomsnitt 90 kr.
för obemedlad och 50 kr. för mindre be-
medlad. Dessutom utdelar skolstyrelsen åt
medellösa elever från Kopparbergs län sti-
pender till ett sammanlagt belopp av 200
kronor.

Morgonbris

bör läsas av alla arbetare-
kvinnor.

Lösnummerpris 10 öre.

Stockholms Folkbank

Huvudkontoret: Klarabergsgatan 23.

Kommendörsgatan 25.
Avdeln.-kontor: Barnhusgatan 16.
Fleminggatan 59 B.
Lidingö Villastad.

Depositions-Ränta } 5 proc.
Kapitalräkn.-Ränta }

Sparkasse-Ränta 4 1/2 proc.

Kassafack från kr. 5 pr år.

Svenska Livränteförsäkringsbolaget

Framtiden.

Folkpensionering,
Folkförsäkring,
Livförsäkring.
Förmånligaste försäkringsvillkor.

Kvinnan motarbetar sitt eget bästa

när hon avråder mannen att teckna försäk-
ring å sitt eget eller bägge makarnas liv. På
grund av mindre dödlighet ha kvinnor lägre
premier i **DE FÖRENADE**. Premiëbe-
frielse vid sjukdom och olycksfall, m. fl. för-
måner.

Soc.-dem. kvinnornas samorganisations

i Sthlm styrelse sammanträder 3:dje fredagen
i varje månad kl. 7 e. m. å Bryggeriarb.-förb.
exp., Barnhusgatan 14. Ordf. och korresp.
fru A. Frösell, Västmannag. 48, 4 tr. Allm.
tel. 286 58. Kassörskan träffas för uppbörd
tredje fredagen kl. 7 e. m. första månaden i
varje kvartal å Bryggeriarb.-förb. exp.

Sthlms Allm. kvinnoklubb (soc.-dem)
avhåller ordinarie möte 1:sta och 3:dje män-
dagen i varje månad kl. 8 e. m.

Obs! 1:sta måndagen i P-salen, 3:dje män-
dagen i D-salen, Folkets Hus.

Styrelsen.

Kiruna soc.-dem. kvinnoklubb av-
håller ordinarie möten 1:sta och 3:dje män-
dagen varje månad i Folkets Hus' lilla sal kl
8,30 e. m.

Styrelsen.

**Hälsingborgs soc.-dem. kvinno-
klubb** avhåller möte 1:sta och 3:dje män-
dagen i månaden i Folkets Hus F-sal kl. 8 e. m.
Sjukkassan har uppbörd andra mötet i
månaden.

Styrelsen.

Gellivare soc.-dem. kvinnoklubb
avhåller ordinarie möte 1:sta och 3:dje män-
dagen varje månad kl. 4 e. m. Lokal: Nya
Folkets Hus.

Styrelsen.